

I OSK 1509/15 - Wyrok NSA

Data orzeczenia	2016-02-09	orzeczenie prawomocne
Data wpływu	2015-05-20	
Sąd	Naczelny Sąd Administracyjny	
Sędziowie	Grażyna Staniszevska Jolanta Rudnicka /przewodniczący/ Maciej Dybowski /sprawozdawca/	
Symbol z opisem	647 Sprawy związane z ochroną danych osobowych	
Hasła tematyczne	Ochrona danych osobowych	
Sygn. powiązane	II SA/Wa 1242/14 - Wyrok WSA w Warszawie z 2015-02-16	
Skarżony organ	Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych	
Treść wyniku	Oddalono skargę kasacyjną	
Powołane przepisy	Dz.U. 2002 nr 101 poz 926 art. 43 ust. 1 pkt. 3, ust. 2 <i>Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych - tekst jedn.</i>	

SENTENCJA

Naczelny Sąd Administracyjny w składzie: Przewodniczący: Sędzia NSA Jolanta Rudnicka Sędziowie: Sędzia NSA Maciej Dybowski (spr.) Sędzia del. WSA Grażyna Staniszevska Protokolant starszy asystent sędziego Marta Sikorska po rozpoznaniu w dniu 9 lutego 2016r. na rozprawie w Izbie Ogólnoadministracyjnej skargi kasacyjnej Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych od wyroku Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie z dnia 16 lutego 2015 r. sygn. akt II SA/Wa 1242/14 w sprawie ze skargi Proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej p.w. [...] na decyzję Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia [...] kwietnia 2014 r. nr [...] w przedmiocie przetwarzania danych osobowych oddała skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 16 lutego 2015 r., sygn. akt II SA/Wa 1242/14 Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie po rozpoznaniu skargi Proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej p.w. N. S. P. J. w B. T. na decyzję Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych z dnia [...] kwietnia 2014 r. nr [...] w przedmiocie przetwarzania danych osobowych 1. uchylił zaskarżoną decyzję; 2. stwierdził, że zaskarżona decyzja nie podlega wykonaniu w całości; 3. zasądził od Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych na rzecz skarżącego Proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej p.w. N. S. P. J. w B. T. kwotę 457 złotych, tytułem zwrotu kosztów postępowania.

Wyrok ów zapadł w następującym stanie faktycznym i prawnym:

Postępowanie w sprawie zainicjowane zostało wnioskiem B. R. (dalej wnioskodawca), skierowanym do Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych (dalej Generalny Inspektor bądź **GIODO**), o wydanie decyzji zobowiązującej Proboszcza Parafii Rzymskokatolickiej p.w. N. S. P. J. w B. T. (dalej Proboszcz Parafii), do sprostowania nieaktualnych danych osobowych strony w księdze chrztów.

Badając sprawę **GIODO** ustalił m.in. że wnioskodawca, pismem z 26 kwietnia 2013 r. skierowanym do Proboszcza Parafii oświadczył, że występuje z Kościoła Katolickiego i wycofuje zgodę na podleganie jego doktrynie oraz prawu. Generalny Inspektor ustalił, że strona nie zastosowała się do procedury obowiązującej w Kościele Katolickim, a dotyczącej wystąpienia z Kościoła.

Decyzją z [...] stycznia 2014 r. [nr [...]] (dalej decyzja z [...] stycznia 2014 r.) Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych nakazał Proboszczowi Parafii [...] przywrócenie stanu zgodnego z prawem przez uaktualnienie danych osobowych B.R., polegające na naniesieniu w księdze chrztów adnotacji o treści zgodnej z żądaniem strony zawartym w jej oświadczeniu woli z dnia 26 kwietnia 2013 r.

Rozpoznając sprawę wskutek wniosku o jej ponowne rozpoznanie, Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych decyzją z dnia [...] kwietnia 2014 r. [nr [...]] utrzymał w mocy decyzję z [...] stycznia 2014 r. W jej uzasadnieniu **GIODO** wskazał, że ma uprawnienia kontrolne wobec zbiorów danych osób, które nie należą do Kościoła Katolickiego. Wobec tego w pierwszej kolejności organ dokonał oceny skuteczności wystąpienia przez wnioskodawcę z Kościoła Katolickiego na gruncie przepisów prawa powszechnie obowiązującego. Dokonując tej oceny **GIODO** doszedł do wniosku, że wnioskodawca w sposób dostatecznie jasno wyraził swoją wolę w oświadczeniu z 26 kwietnia 2013 r. **GIODO** wskazał, że wolność w zakresie przynależności do związku wyznaniowego nie może być ograniczona wewnętrznymi przepisami tego związku.

Od powyższej decyzji skargę do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie wywiódł Proboszcz Parafii [...], wnosząc o jej uchylenie. Skarżonemu rozstrzygnięciu zarzucił naruszenie:

- art. 29 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania przed sądami administracyjnymi (Dz.U. z 2013 r., poz. 267, dalej kpa) przez uznanie za stronę postępowania Proboszcza Parafii, podczas gdy stroną tą winna być Parafia;
- art. 8 w zw. z art. 97 ust. 1 kpa przez prowadzenie postępowania w sposób niebudzący zaufania do władzy publicznej oraz niezawieszenie postępowania celem rozstrzygnięcia zagadnienia wstępnego, co stanowi podstawę do stwierdzenia nieważności skarżonej decyzji;
- art. 138 § 1 w zw. z art. 156 kpa przez wydanie skarżonej decyzji mimo, że wcześniejsza decyzja w sposób rażący narusza prawo;
- art. 43 ust. 2, 35 ust. 1 i 18 ust. 1 pkt 2 ustawy o ochronie danych osobowych przez błędną ich wykładnię;
- art. 2 ust. 3 ustawy o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego przez błędną jego wykładnię.

W uzasadnieniu skargi Proboszcz Parafii rozwinął przedstawione zarzuty.

W odpowiedzi na skargę **GIODO** wniósł o jej oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w skarżonym rozstrzygnięciu.

Do akt sprawy wpłynęły dodatkowo pisma procesowe Proboszcza Parafii i uczestnika B. R..

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Warszawie na podstawie art. 145 § 1 pkt 1 lit. c i art. 152 ppsa orzekł jak w sentencji.

Sąd I instancji wskazał, że istota sprawy sprowadzała się do oceny tego, czy organ w sposób wyczerpujący sporządził uzasadnienie skarżonego rozstrzygnięcia. Jedną z podstawowych kwestii podlegających badaniu przez Sąd administracyjny jest bowiem ustalenie, czy skarżona decyzja zawiera wszystkie niezbędne formalne elementy wymagane prawem. Jednym z takich koniecznych składników decyzji administracyjnej – zgodnie z treścią art. 107 § 1 kpa – jest uzasadnienie. Paragraf 3 ww. przepisu precyzuje dodatkowo, że uzasadnienie faktyczne decyzji winno w szczególności zawierać wskazanie faktów, które organ uznał za udowodnione, dowodów na których się oparł oraz przyczyn, z powodu których innym dowodom odmówił wiarygodności i mocy dowodowej. Uzasadnienie prawne winno zaś zawierać wyjaśnienie podstawy prawnej decyzji z przytoczeniem przepisów prawa. Z treści wyżej powołanego aktu prawnego wynika więc w sposób niebudzący wątpliwości, że uzasadnienie faktyczne i prawne musi odnosić się do konkretnej decyzji, której przedmiot i podmiot jest szczegółowo określony. Sąd I instancji wskazał, że treść uzasadnienia skarżonej decyzji nie spełnia w całości wymogów art. 107 kpa. Skoro, jak podaje **GIODO**, ma on uprawnienie do działań kontrolnych tylko wobec zbiorów danych osób nienależących do Kościoła Katolickiego, to kluczową dla sprawy kwestią było ustalenie tego, czy strona przynależy do Kościoła Katolickiego, czy też skutecznie z

niego wystąpiła. Generalny Inspektor winien przede wszystkim ustalić, czy oświadczenie woli strony z 26 kwietnia 2013 r. wywołało zamierzony przez nią skutek. W sytuacji gdy **GIODO** uznał, że oceny powyższego skutku należy dokonać na gruncie przepisów prawa powszechnie obowiązującego, winien powołać konkretne przepisy prawa powszechnie obowiązującego, w oparciu o które badał omawiane oświadczenie strony, a następnie przedstawić w sposób szczegółowy przebieg tego działania, z uwzględnieniem wszelkiej argumentacji jaką brał przy tym pod uwagę. Winien szczegółowo wyjaśnić to, jakie okoliczności prawne i faktyczne przekonały organ do konkluzji, że oświadczenie woli strony, wywołało zamierzony skutek. W ocenie Wojewódzkiego Sądu powyższych dywagacji zabrakło w uzasadnieniu skarżonej decyzji. **GIODO** nie zawarł w motywach swojego rozstrzygnięcia jednoznacznego stwierdzenia odnośnie skuteczności wystąpienia strony z Kościoła Katolickiego. Nie przedstawił nawet w niewielkim zakresie sposobu weryfikacji spornego oświadczenia woli strony, zwłaszcza jego skuteczności. Organ nie uznał nawet za właściwe powołanie konkretnych przepisów danych aktów prawnych, w oparciu o które dokonywał weryfikacji skuteczności wystąpienia przez stronę z Kościoła Katolickiego. W ocenie Sądu samo stwierdzenie organu, że badania powyższej materii dokonał w oparciu o przepisy prawa powszechnie obowiązującego, nie może być uznane za wystarczające. Nie podając bowiem konkretnych aktów prawnych i konkretnych ich norm, do których odnosił się przy badaniu spornego oświadczenia, pozbawił nie tylko strony postępowania, ale też Sąd możliwości weryfikacji poprawności wyciągniętych wniosków. Tak niewłaściwie sporządzone uzasadnienie decyzji, zawierające powyższe braki sprawia, że cała decyzja nie poddaje się kontroli sądowej. Odnosząc się do stwierdzenia organu, że sporne oświadczenie woli w sposób jasny wyrażało wolę osoby je składającej – Sąd I instancji wskazał, że klarowność wyrażenia myśli przez oświadczonego, jest tylko jednym z elementów mogących służyć ocenie skuteczności danego oświadczenia. Istnienie tego elementu nie niweluje konieczności zbadania skuteczności oświadczenia przez pryzmat konkretnych przepisów prawa. Wobec stwierdzonego uchybienia formalnego, Sąd nie odnosił się do argumentacji ad meriti przedstawionej przez **GIODO** jak i przez skarżącego. W ocenie Sądu I instancji, na obecnym etapie postępowania byłoby to bowiem przedwczesne. W chwili obecnej nie jest bowiem jeszcze wiadomym, czy konkluzje organu odnośnie skuteczności wystąpienia przez stronę z Kościoła Katolickiego są poprawne. Sąd zalecił **GIODO**, by przy ponownym rozpoznaniu sprawy poprawnie uzasadnił wydane rozstrzygnięcie, z zastosowaniem wskazówek Sądu przedstawionych w niniejszym uzasadnieniu wyroku.

Skargę kasacyjną od powyższego wyroku złożył Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych, , zaskarżając ów wyrok w całości.

Wyrokowi Generalny Inspektor zarzucił naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 145 § 1 pkt 1 lit. c ppsa w zw. z art. 107 § 1 i 3 kpa przez niezasadne uznanie, że Generalny Inspektor Ochrony Danych Osobowych w sposób niewyczerpujący sporządził uzasadnienie faktyczne i prawne decyzji administracyjnej wydanej w sprawie ze skargi B. R., co miało istotny wpływ na wynik sprawy.

Wskazując na powyższe wniesiono o uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi pierwszej instancji.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej rozwinięto argumentację zawartą w powyższych zarzutach.

W piśmie z 25 stycznia 2016 r. uczestnik postępowania R. R. zwrócił uwagę, że "dokonywanie subsumpcji" przez Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych" na podstawie art. 43 ust. 2 ustawy o ochronie danych osobowych następuje z naruszeniem jego praw jako człowieka i obywatela. Stanowi to rażące złamanie art. 2 pkt 5 ustawy o gwarancjach wolności sumienia i wyznania oraz art. 53 ust. 7 Konstytucji RP.

W dniu 8 lutego 2016 r. do Naczelnego Sądu Administracyjnego wpłynął wniosek Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów w W. o dopuszczenie do udziału w postępowaniu. W uzasadnieniu wniosku podniesiono, że ubieganie się Stowarzyszenia o udział w charakterze uczestnika znajduje oparcie społeczne w

dotychczasowej działalności na tym polu, zaś prawne – w zapisach Statutu, tj.:

- § 9 pkt 3, który brzmi: "rozwijanie postaw tolerancyjnych, zwalczanie uprzedzeń i wspieranie idei społeczeństwa otwartego";

- § 9 pkt 4 Statutu, który brzmi: "przeciwdziałanie szerzeniu się szkodliwych stereotypów wpływających na ograniczenie indywidualnego rozwoju człowieka oraz działanie na rzecz realizacji wolności jednostki w ramach obowiązującego prawa";

- § 9 pkt 8, który brzmi: "działanie na rzecz umocnienia neutralności światopoglądowej Państwa";

- § 10 Statutu wymienia sposoby realizacji celów i w nim pkt 7 stanowi: "[Stowarzyszenie realizuje swoje cele poprzez] inicjowanie, opiniowanie i popieranie projektów aktów prawnych, w szczególności regulujących stosunki wyznaniowe, zagadnienia edukacyjne, naukowe i społeczne".

W ocenie Stowarzyszenia za jego udziałem w postępowaniu sądowym wyraźnie przemawia interes społeczny. Nadto zwrócono uwagę, że ww. Stowarzyszenie zostało już dopuszczone do udziału w postępowaniu sądowym w sprawie o sygnaturze I OSK 3111/14.

Naczelny Sąd Administracyjny zważył, co następuje:

W świetle art. 183 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 r. Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi (Dz.U. 2012, poz. 270 ze zm., dalej ppsa), Naczelny Sąd Administracyjny rozpoznaje sprawę w granicach skargi kasacyjnej i bierze z urzędu pod rozwagę jedynie nieważność postępowania; bada przy tym wszystkie podniesione przez skarżącego zarzuty naruszenia prawa (uchwała pełnego składu Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 26 października 2009 r. sygn. akt I OPS 10/09, ONSAiWSA 2010, z. 1, poz. 1, dalej uchwała I OPS 10/09).

W sprawie nie zachodzą przesłanki nieważności postępowania.

Mimo że autor skargi kasacyjnej w petitum skargi kasacyjnej stawia zarzut z drugiej podstawy kasacyjnej, to analiza szerokiego uzasadnienia skargi kasacyjnej wskazuje, że w istocie stawia również zarzut naruszenia art. 43 ust. 2 w zw. z art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. nr 101, poz. 926 ze zm., ostatnia zmiana Dz. U. z 2011 r. nr 230, poz. 1371). Mając na uwadze uchwałę I OPS 10/09, Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że także zarzut z pierwszej podstawy kasacyjnej nadawał się do rozpatrzenia.

Sąd administracyjny kontroluje zgodność z prawem zaskarżonej decyzji, biorąc pod uwagę stan prawny i faktyczny z daty jej wydania (J. P. Tarno, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi.

Komentarz, LexisNexis 2012, s. 343-344, uw. 1; A. Kabat w: B. Dauter, B. Gruszczyński, A. Kabat, M. Niezgódka-Medek, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz, Wolters Kluwer 2013, s. 427, uw. 2, s. 852-853, uw. 3). Tym samym wzorcem kontroli są normy prawne wywiedzione z art. 43 ust. 2 w zw. z art. 43 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. nr 101, poz. 926 ze zm., ostatnia zmiana Dz. U. z 2011 r. nr 230, poz. 1371).

Zarzuty skargi kasacyjnej wywiedzione na wskazanych podstawach dotyczą zakwestionowania stanowiska Sądu pierwszej instancji, który uznał, że Generalny Inspektor nie jest uprawniony do dokonywania samodzielnej oceny skuteczności oświadczenia skarżącego o wystąpieniu z Kościoła Rzymskokatolickiego; oceny, czy osoba, której dane dotyczą należy, czy też nie należy do Kościoła lub innego związku wyznaniowego – w oparciu o przepisy prawa powszechnie obowiązującego. Wojewódzki Sąd wyraził także pogląd, że Generalny Inspektor dokonując ustaleń w zakresie przynależności skarżącego do Kościoła Katolickiego w oparciu o przepisy prawa powszechnie obowiązującego i wydając rozstrzygnięcie w

przedmiocie przetwarzania jego danych osobowych przez Proboszcza Parafii wkroczył w sferę autonomii Kościoła i tym samym dopuścił się naruszenia przepisów prawa wskazanych w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku.

Naczelny Sąd Administracyjny w niniejszym składzie, biorąc pod rozwagę dotychczasowe orzecznictwo sądów administracyjnych, a także powagę przedstawionego do rozstrzygnięcia problemu, będącego w istocie sui generis zagadnieniem z zakresu autonomii i rozdzielności Państwa Polskiego i Kościoła Katolickiego, podziela wielokrotnie wyrażane w orzecznictwie Naczelnego Sądu Administracyjnego przekonanie o konieczności ustalenia charakteru prawnego i skutków oświadczenia woli osób fizycznych dotyczącego tzw. "wystąpienia z Kościoła Katolickiego" lub apostazji. W dotychczasowym orzecznictwie Naczelny Sąd Administracyjny przyjmował, że nie budzi wątpliwości, że w przypadku osób, które nie należą do Kościoła, **GIODO** ma prawo do kontroli przetwarzania ich danych osobowych. Zagadnieniem spornym była ocena, czy osoba składająca pisemne oświadczenie woli o wystąpieniu z tego Kościoła lub apostazji sensu stricto przestała być członkiem Kościoła Katolickiego i jakie w tej materii stosować przepisy. W dotychczasowym orzecznictwie Naczelny Sąd Administracyjny w sposób jednoznaczny wyraził jedynie pogląd, że **GIODO** nie miał podstaw do umorzenia postępowania na podstawie art. 105 § 1 kpa w zw. z art. 43 ust. 2 uodo. Rozważając ocenę oświadczenia o wystąpieniu z Kościoła Katolickiego, NSA poddał pod rozwagę Sądowi pierwszej instancji, a tym samym **GIODO**, konieczność zbadania skutków oświadczenia o wystąpieniu z Kościoła w aspekcie art. 43 ust. 2 uodo, wskazując że w przypadku osób niebędących członkami Kościoła, nie są wyłączone uprawnienia **GIODO** i nie ma tym samym zastosowania art. 43 ust. 2 uodo. Z uzasadnień wyroków NSA, które dotychczas (przytoczone poniżej) zostały wydane, wynika, że Sąd ten w aspekcie konieczności oceny zastosowania się **GIODO** do wyłączenia, o którym mowa w art. 43 ust. 2 uodo, zalecał dokonanie oceny skutków oświadczenia woli o wystąpieniu z Kościoła i w tej kwestii prezentował dwa odmienne poglądy. Według pierwszego z nich NSA zalecił rozważenie, czy ocena skutków wystąpienia z Kościoła ma być dokonana według przepisów prawa kościelnego, a zatem punktem wyjścia do zajęcia przez **GIODO** stanowiska co do przynależności osoby składającej oświadczenie do Kościoła Katolickiego, winno być prawo wewnętrzne Kościoła. Naczelny Sąd Administracyjny uznał, że **GIODO** winien przede wszystkim ustalić, czy wnioskodawca dopełnił przepisów prawa wyznaniowego w zakresie wystąpienia z Kościoła Katolickiego. Ustalenie tego faktu ma być podstawą do ewentualnych dalszych działań **GIODO**. Nie przesądzono, czy **GIODO** winien przeprowadzić postępowanie kontrolne w zakresie przetwarzania przez Kościół Katolicki danych wnioskodawcy. Najpierw organ winien ustalić w oparciu o przepisy prawa wyznaniowego kwestie przynależności wnioskodawcy do Kościoła Katolickiego (tak orzekł NSA w wyrokach z dnia: 27 marca 2013 r., sygn. I OSK 932/12; 4 kwietnia 2013 r., sygn. I OSK 897/12; 24 października 2013 r., sygn. I OSK 1520/13). Według drugiego stanowiska **GIODO** winien rozważyć, czy skuteczność oświadczenia woli winna być oceniana według przepisów prawa cywilnego (taki pogląd zaprezentowano w wyrokach NSA z dnia 18 października 2013 r.: sygn. I OSK 1339/13, sygn. I OSK 129/13, sygn. I OSK 2541/12 i sygn. I OSK 1487/12).

Zdaniem Naczelnego Sądu Administracyjnego, orzekającego w niniejszej sprawie, zbadanie charakteru takiego oświadczenia, a co ważniejsze, skutków, jakie pociąga jego złożenie wobec osoby z mocy prawa upoważnionej do reprezentacji tegoż Kościoła, wymaga rozważań poszerzonych nie tylko w zakresie prawa powszechnie obowiązującego (państwowego), ale i prawa – w szerokim ujęciu – kościelnego, obowiązującego członków Kościoła Katolickiego.

Dla rozstrzygnięcia merytorycznego, uwzględniającego prawny interes uczestników postępowania i prowadzącego do sprawiedliwego wyroku, niezbędnym staje się – w ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego – rozważenie i rozstrzygnięcie kwestii następujących:

1. prawnego charakteru stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego i dopuszczalności oraz zakresu

ewentualnie dopuszczalnej ingerencji organów państwowych w sprawy kościelne, i co z tym się wiąże

2. zakresu stosowania w stosunkach Państwo – Kościół norm prawa powszechnie obowiązującego, w tym prawa wspólnotowego;
3. wpływu źródeł prawa kanonicznego na krajowy porządek prawny;
4. istoty i charakteru członkostwa w Kościele Katolickim;
5. charakteru prawnego i skutków oświadczenia o wystąpieniu z Kościoła Katolickiego, składanego przez członka tego Kościoła (defectio ab Ecclesia);
6. charakteru prawnego i skutków apostazji, jako całkowitego porzucenia wiary;
7. charakteru wpisu adnotacji o chrzcie w parafialnej księdze ochrzczonych;
8. obowiązków Kościoła Katolickiego, wynikających z prawa kościelnego, będących skutkiem złożenia oświadczenia o wystąpieniu z tego Kościoła lub apostazji.

Zagadnienia ujęte w punktach 4-8 należą do zagadnień wynikających z szeroko rozumianego prawa kościelnego. Nie istnieje jednak żadna przeszkoda, by Naczelny Sąd Administracyjny, orzekając w sprawie, dla której prawo kościelne ma znaczenie, nie był uprawniony do badania treści tego prawa, w oparciu o powszechnie dostępne teksty prawne. Wręcz przeciwnie, bez dokonania rozważań o istocie konkretnych instytucji prawa kościelnego i ich mocy wiążącej, nie uda się orzec w sposób merytoryczny i wyczerpujący zagadnienie.

Nie jest dlatego, w ocenie Sądu w tym składzie, wskazane pozostawienie takich rozważań i wiążących ustaleń organom administracji, w tym Generalnemu Inspektorowi. Rzeczą Sądu meriti jest dokonanie oceny prawa. W tym zaś wypadku, bardzo szczególnym i ważnym tak dla obywateli, żądających udzielenia im przez Państwo ochrony w zakresie ich danych osobowych, jak i dla organów Państwa powołanych do udzielania takiej ochrony, ale również i dla Kościoła Katolickiego, zrzeszającego polskich obywateli, niezbędnym staje się jednoznaczne i niepozostawiające wątpliwości praktycznych i teoretycznych, całościowe rozstrzygnięcie problemu.

Wymaga podkreślenia, że ani sąd administracyjny, ani sąd powszechny nie mają władzy kognicyjnej w zakresie dokonywania wiążącej wykładni prawa kościelnego, doktryny wiary lub orzekania w sprawach Kościoła Katolickiego, co nie stoi na przeszkodzie, by w sposób opisany powyżej, ustalić treść tego prawa, ale również fakty prawne, niezbędne dla merytorycznego rozstrzygnięcia sprawy, ujętej w skardze kasacyjnej **GIODO**.

Autonomia i niezależność dotyczą także swobody każdej wspólnoty religijnej do decydowania o przynależności do niej poszczególnych osób (wykluczenie ze wspólnoty religijnej nie stanowi deliktu w rozumieniu prawa cywilnego i nie podlega kontroli sądowej; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 13.8.2003 r., VI ACa 81/03, OSA 2005/1/1=Wokanda 2005/1/33, aprobowany przez L. Garlickiego, w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Wyd. Sejmowe 2007, t. V, s. 18, uw. 14 do art. 25). Naczelny Sąd Administracyjny podziela pogląd, wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 17.11.2013 r., I ACa 68/13 (Lex 1506458), że spór dotyczący kanonów wiary katolickiej, spór pomiędzy Kościołem a jego członkiem, pozostaje poza kognicją sądu powszechnego, uznając że pozostaje także poza kognicją sądu administracyjnego.

Przy rozstrzygnięciu niniejszej sprawy Naczelny Sąd Administracyjny bierze pod rozwagę, że w oparciu o prawo publiczne o charakterze iuris cogentis i o istniejącą naukę Kościoła Katolickiego oraz prawo kościelne

– rozumiane szeroko, a więc nie tylko jako prawo kanoniczne – winien ustalić fakty o znaczeniu prawnym, pozwalające na wydanie orzeczenia w sprawie.

Ustalenia te oparte być winny na określeniu wzajemnego stosunku norm prawa powszechnego, powołanych w dalszej części uzasadnienia, do norm wynikających z prawa kościelnego oraz kanonicznego, zawartych przede wszystkim w Kodeksie Prawa Kanonicznego (Codex Iuris canonici, dalej KPK), promulgowanym 25 stycznia 1983 r. przez papieża Jana Pawła II konstytucją apostolską *Sacrae disciplinae leges*, który wszedł w życie 27 listopada 1983 r., ze zmianą KPK, dokonaną listem papieskim papieża Benedykta XVI o charakterze dekretu *motu proprio* "Ominium in mentem" z 26 października 2009 r.; w konstytucji apostolskiej *Fidei Depositum*, ogłoszonej przez papieża Jana Pawła II dnia 11 października 1992 r. oraz w innych dokumentach kościelnych, powołanych w dalszej części uzasadnienia.

I. Stosunek Państwa do Kościoła Katolickiego, dopuszczalność oraz zakres ewentualnie dopuszczalnej ingerencji organów państwowych w sprawy kościelne. Zakres stosowania w stosunkach wzajemnych norm prawa powszechnie obowiązującego, w tym prawa wspólnotowego.

Wzajemny stosunek Państwa i Kościoła uregulowany jest w: Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. nr 78, poz. 483; sprost. z 2001 r. nr 28, poz. 319; zm. z 2006 r. nr 200, poz. 1471; z 2009 r. nr 114, poz. 946, dalej Konstytucja RP); Konkordacie między Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, podpisanym dnia 28 lipca 1993 r. w Warszawie i ratyfikowanym dnia 23 lutego 1998 r. (Dz. U. z 1998 r. nr 51, poz. 318, dalej Konkordat); ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2013 r., poz. 1169 ze zm., dalej *uspkk*); ustawie z dnia 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r. nr 231, poz. 1965 ze zm., dalej *ugwsw*), o ile przepisy *ugwsw* nie są sprzeczne z wynikającymi z *uspkk* zasadami (art. 3 ust. 2 *uspkk*).

Zgodnie z art. 25 ust. 3 Konstytucji RP stosunki między Państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego, zaś zgodnie z ust. 4 art. 25, stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem katolickim określają umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy. Każdy jest obowiązany szanować wolności i prawa innych. Nikogo nie wolno zmuszać do czynienia tego, czego prawo mu nie nakazuje (art. 31 ust. 2 Konstytucji RP).

Przepisy ustawy zasadniczej wprowadzają w art. 53 ust. 1 zasadę wolności sumienia i religii, przewidując w art. 53 ust. 6, że nikt nie może być zmuszany do uczestniczenia ani do nieuczestniczenia w praktykach religijnych. Art. 25, rozpatrywany łącznie z art. 53 Konstytucji, określają całościowy model stosunków między państwem (władzami publicznymi) a wspólnotami wyznaniowymi w Polsce (L. Garlicki – op. cit. s. 2, uw. 7 do art. 25; P. Sarnecki w: red. L. Garlicki w: Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Wyd. Sejmowe 2003, t. III s. 1-2, uw. 3 do art. 53).

Ratyfikowany dnia 23 lutego 1998 r. Konkordat pomiędzy Stolicą Apostolską i Rzeczpospolitą Polską, również wprowadził w art. 1 zasadę autonomii Państwa i Kościoła, stanowiąc, że "Rzeczpospolita Polska i Stolica Apostolska potwierdzają, że Państwo i Kościół Katolicki są - każde w swej dziedzinie - niezależne i autonomiczne oraz zobowiązują się do pełnego poszanowania tej zasady we wzajemnych stosunkach i we współdziałaniu dla rozwoju człowieka i dobra wspólnego". Niezależność i autonomia Państwa i Kościoła zagwarantowana została poprzez zapewnienie przez Państwo Kościołowi Katolickiemu, bez względu na obrządek, swobodne i publiczne pełnienie jego misji, łącznie z wykonywaniem jurysdykcji oraz zarządzaniem i administrowaniem jego sprawami na podstawie prawa kanonicznego (art. 5 Konkordatu).

W doktrynie trafnie wskazuje się, że rozwiązania przyjęte w Konstytucji RP odpowiadają modelowi

separacji skoordynowanej (M. Pietrzak, Prawo wyznaniowe, Warszawa 1999, s. 53 i n.; J. Krukowski, K. Warchałowski, Polskie prawo wyznaniowe, Warszawa 2000, s. 25 i n.). We wszystkich systemach istnieją instytucjonalne powiązania między państwem a organizacjami wyznaniowymi, zwłaszcza dotyczących kościołów największych (tradycyjnych), z reguły cieszących się odrębnym statusem prawnym (L. Garlicki – op. cit., s. 2, uw. 2 do art. 25). Sformułowania art. 25 Konstytucji RP nie pojawiły się znikąd i nie mają przypadkowego charakteru. Terminologia nie odbiega od sformułowań użytych w ustawie z 17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, a art. 25 ust. 3 Konstytucji jest niemal identyczny z art. 1 Konkordatu (L. Garlicki – op. cit. s. 7, uw. 6 do art. 25).

Nie ulega wątpliwości, że Konstytucja RP i Konkordat, są aktami późniejszymi niż ustawa o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego i stoją wyżej w hierarchii źródeł prawa (B. Rakoczy, Ustawa o stosunku państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej. Komentarz, Oficyna 2008, s. 38-39). W doktrynie wskazuje się, że państwo nie może powoływać się wobec innych państw na swój porządek prawny (w tym również na postanowienia Konstytucji) celem uchylenia się od zobowiązań, jakie nakłada na nie prawo międzynarodowe lub traktaty przyjęte za obowiązujące (art. 27 Wiedeńskiej konwencji prawa traktatów z dnia 23 maja 1968 r. Dz. U. z 1990 r. nr 74, poz. 439, załącznik; M. Masternak-Kubiak, Umowa międzynarodowa w prawie konstytucyjnym, W. Pr. PWN 1997, s. 79, 111). Umowa międzynarodowa ratyfikowana za uprzednią zgodą wyrażoną w ustawie ma pierwszeństwo przed ustawą, jeżeli ustawy tej nie da się pogodzić z umową (art. 91 ust. 2 Konstytucji RP). W przedwojennym orzecznictwie Sądu Najwyższego wskazano, że konkordat ze Stolicą Apostolską, ratyfikowany przez władze zgodnie z przepisami Konstytucji (art. 49) i ogłoszony w Dzienniku Ustaw jest nie tylko układem międzynarodowym, lecz ustawą mającą moc obowiązującą w stosunkach wewnętrznych, której postanowień sąd winien przestrzegać (orzeczenie SN z 23.10-7.11.1929 r., OSP 1930, IX,435, PPIA 1933, s. 1; akceptowane przez M. Masternak-Kubiak – op. cit., s. 88, 116). Konkordat podpisany dnia 28 lipca 1993 r., po ratyfikacji stał się aktem prawnym porządku prawnego Rzeczypospolitej Polskiej o wyższej mocy obowiązania niż ustawa [z dnia 17 maja 1989 r.] o gwarancjach [wolności sumienia i wyznania (Dz. U. z 2005 r. Nr 231, poz. 1965)]; cz. V pkt 4 uzasadnienia wyroku Trybunału Konstytucyjnego z 2.12.2009 r., U 10/07, OTK-A 2009/11/163).

Zgodnie z art. 2 uspkk, Kościół rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami. W zakresie normatywnym, istotnym dla rozstrzygnięcia kontrolowanej sprawy, art. 2 uspkk odpowiada treści art. 5 Konkordatu, określając relację dwu porządków prawnych – świeckiego i kanonicznego.

W sprawach odnoszących się do Kościoła, ale nieuregulowanych tą ustawą (jako ustawą partykularną; L. Garlicki – op. cit. s. 24, uw. 18 do art. 25), stosuje się powszechnie obowiązujące przepisy prawa, o ile nie są sprzeczne z wynikającymi z niej zasadami (art. 3 ust. 2 uspkk).

Na uwagę zasługuje fakt, że ustawa posługuje się w art. 33 ust. 1 uspkk sformułowaniem "osobom należącym do Kościoła", określając w ten sposób zakres podmiotowy ustawy; szerszy, niż czyni to Konkordat. Jak słusznie zauważa B. Rakoczy, wiernym jest osoba, która została ochrzczona. Przez osoby należące do Kościoła rozumie się wiernych w rozumieniu kan. 204 KPK i art. 19 Konkordatu, ale także katechumenów, w rozumieniu kan. 205 KPK (B. Rakoczy – op. cit. s. 229-230; J. Krukowski, Polskie prawo wyznaniowe, wyd. 4, Wydawnictwo Prawnicze LexisNexis 2008).

W doktrynie trafnie wskazuje się, że zakres podmiotowy art. 25 ust. 5 Konstytucji RP odnosi się do wszystkich – poza Kościołem katolickim – kościołów i związków wyznaniowych. W dniu 9 lutego 2016 r. 15 kościołów i związków wyznaniowych miało uregulowane ustawami partykularnymi stosunki z Rzeczpospolitą Polską. Sytuację pozostałych ponad 100 związków wyznaniowych określa ogólnie ustawa z

17 maja 1989 r. o gwarancjach wolności sumienia i wyznania (L. Garlicki – op. cit. s. 22, uw. 18 do art. 25; art. 14 ust. 1-4 ugwsw).

Zgodnie z ugwsw, każdy obywatel polski ma swobodę wyboru religii lub przekonań oraz wyrażania ich indywidualnie i zbiorowo, prywatnie i publicznie (art. 1 ust. 2). Wolność sumienia i wyznania polega m.in. na przynależności lub braku przynależności do kościoła i innego związku wyznaniowego (art. 2 p. 2a). Obywatel nie może być zmuszany ani do brania udziału, ani do niebrania udziału w czynnościach lub obrzędach religijnych (art. 6 ust. 2).

Kościoły i inne związki wyznaniowe w Polsce działają w konstytucyjnych ramach ustrojowych Rzeczypospolitej Polskiej; ich sytuację prawną i majątkową regulują przepisy rangi ustawowej (art. 8 ugwsw).

Zasada rozdziału państwa od kościołów wyrażona została w art. 9 ust. 2 pkt 1 ugwsw. Zgodnie z art. 19 ust. 2 p. 1 ugwsw, kościoły mogą określać doktrynę religijną, dogmaty i zasady wiary oraz liturgię, zaś zgodnie z ust. 2 p. 4 tego artykułu, rządzić się w swoich sprawach własnym prawem, swobodnie wykonywać władzę duchowną oraz zarządzać swoimi sprawami. Art. 19 ust. 2 p. 4 ugwsw stanowi w istocie odpowiednik art. 2 uspkk. Ustawodawca wprowadził jednocześnie nakaz, by działalność kościołów i związków wyznaniowych nie naruszała przepisów ogólnie obowiązujących ustaw chroniących bezpieczeństwo publiczne, porządek, zdrowie lub moralność publiczną, władzę rodzicielską albo podstawowe prawa i wolności innych osób (art. 27 ust. 1 ugwsw).

Na gruncie powołanych wyżej przepisów Konstytucji RP, Konkordatu i ustaw zwykłych, należy rozważyć zakres związania Kościoła Katolickiego prawem powszechnym, w tym (z uwagi na materię zawisłej sprawy) w szczególności ustawą z 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2002 r. nr 101, poz. 926, ze zm.), która to ustawa dokonała wdrożenia dyrektywy 95/46/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 24 października 1995 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w zakresie przetwarzania danych osobowych i swobodnego przepływu tych danych (Dz. Urz. WE L 281 z 23.11.1995, str. 31, z p. zm.; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 13, t. 15, str. 355, ze zm., dalej dyrektywa 95/46/WE bądź Dyrektywa).

Obowiązek ochrony danych osobowych w Rzeczypospolitej Polskiej wynika bezpośrednio z art. 51 Konstytucji. Z przepisu tego wynika, że każdy ma prawo do żądania sprostowania oraz usunięcia informacji nieprawdziwych, niepełnych lub zebranych w sposób sprzeczny z ustawą (ust. 4), zaś zasady i tryb gromadzenia oraz udostępniania informacji określa ustawa (ust. 5).

Implementująca dyrektywę 95/46/WE i wykonująca zapis konstytucyjny, ustawa o ochronie danych osobowych, uwzględniając autonomię kościołów w Polsce, wynikającą z przepisów powołanych powyżej, wprowadziła w art. 27 ust. 2 p. 4 wyjątek od zasady zakazu przetwarzania danych ujawniających przekonania religijne i przynależność wyznaniową jeśli jest to niezbędne do wykonania statutowych zadań kościołów pod warunkiem, że przetwarzanie danych dotyczy wyłącznie członków tych organizacji lub instytucji albo osób utrzymujących z nimi stałe kontakty w związku z ich działalnością i zapewnione są pełne gwarancje ochrony przetwarzanych danych, zwalniając także w art. 43 ust. 1 pkt 3 uodo kościoły z obowiązku rejestracji zbiorów danych osób należących do kościoła lub innego związku wyznaniowego, o uregulowanej sytuacji prawnej, przetwarzanych na potrzeby tego kościoła lub związku wyznaniowego. Szczególna regulacja, zawarta w art. 43 ust. 2 uodo, stanowiąca ograniczenie uprawnień **GIODO**, określonych m.in. w art. 12 pkt 2 uodo, wyłączyła w odniesieniu do zbiorów danych osób należących do kościoła ustawowe uprawnienia Generalnego Inspektora do:

1. wydawania decyzji administracyjnych i rozpatrywania skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie

danych osobowych (art. 12 pkt 2 uodo) oraz uprawnienia, wynikające z art. 14 pkt 1 i 3-5 oraz art. 15-18 uodo;

2. nakazywania w drodze decyzji administracyjnej (z urzędu lub na wniosek) przywrócenia stanu zgodnego z prawem, w szczególności poprzez usunięcie uchybień, uzupełnienie, uaktualnienie, sprostowanie, udostępnienie lub nieudostępnienie danych osobowych, zastosowanie dodatkowych środków zabezpieczających zgromadzone dane osobowe, wstrzymanie przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego, zabezpieczenie danych lub przekazanie ich innym podmiotom, usunięcie danych osobowych.

Ustawa nie pozbawiła osób należących do kościoła (w tym do Kościoła Katolickiego) prawa do kontroli przetwarzania danych osobowych, które ich dotyczą, zawartych w zbiorach kościelnych, w szczególności prawa do żądania uzupełnienia, uaktualnienia, sprostowania danych osobowych, czasowego lub stałego wstrzymania ich przetwarzania lub ich usunięcia, jeżeli są one niekompletne, nieaktualne, nieprawdziwe lub zostały zebrane z naruszeniem ustawy albo są już zbędne do realizacji celu, dla którego zostały zebrane (art. 32 ust. 1 p. 6 uodo).

Żądanie, o którym mowa powyżej, przysługuje konkretnej osobie jeżeli wykaże, że dane osobowe jej dotyczące są niekompletne, nieaktualne, nieprawdziwe lub zostały zebrane z naruszeniem ustawy albo są zbędne do realizacji celu, dla którego zostały zebrane... chyba że dotyczy to danych osobowych, w odniesieniu do których tryb ich uzupełnienia, uaktualnienia lub sprostowania określają odrębne ustawy (art. 35 ust. 1 uodo). Wykazanie powyższych okoliczności (lub jednej z nich) powoduje powstanie obowiązku po stronie kościoła lub związku wyznaniowego do uzupełnienia, uaktualnienia, sprostowania danych, czasowego lub stałego wstrzymania przetwarzania kwestionowanych danych lub ich usunięcia ze zbioru - bez zbędnej zwłoki (art. 35 ust. 1 uodo). Wskazane przepisy są jednak tak skonstruowane, że przewidują opisane wyżej prawa, lecz nie wskazują sankcji i sposobu wymuszenia zmiany danych. W szczególności **GIODO** nie może w tym celu wydać decyzji administracyjnej (art. 43 ust. 2 uodo).

Obowiązek, o którym mowa, powstający po stronie kościoła lub związku wyznaniowego nie jest możliwy do wymuszenia w trybie ust. 2 art. 35 uodo ("W razie niedopełnienia przez administratora danych obowiązku, o którym mowa w ust. 1, osoba, której dane dotyczą, może się zwrócić do Generalnego Inspektora z wnioskiem o nakazanie dopełnienia tego obowiązku"), gdyż – jak Naczelny Sąd Administracyjny stwierdził powyżej – art. 43 ust. 2 uodo wyłączył władczą ingerencję **GIODO** w odniesieniu do zbiorów danych osób należących do kościoła. Powyższe oznacza, w ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, że obowiązkowi kościoła lub związku wyznaniowego uzupełnienia, uaktualnienia, sprostowania danych, czasowego lub stałego wstrzymania przetwarzania kwestionowanych danych lub ich usunięcia ze zbioru w wypadku rzeczywiście uzasadnionego żądania członka kościoła lub związku nie towarzyszy żadna ustawowa sankcja, mogąca wymusić takie zachowanie. Brak przyznania **GIODO** odpowiednich środków prawnych przez ustawodawcę jest w ustawie o ochronie danych osobowych rozwiązaniem częstszym (J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz, Ochrona danych osobowych. Komentarz, Wolters Kluwer 2015, s. 355-356, uw. 1).

Wyłączenie uprawnień decyzyjnych **GIODO**, dokonane przez ustawodawcę w art. 43 ust. 2 uodo, w odniesieniu do zbiorów, o których mowa w ust. 1 pkt 1 i 3, jest prawem powszechnie obowiązującym i organy administracji oraz sądy administracyjne, są obowiązane do jego przestrzegania i stosowania.

Naczelny Sąd Administracyjny nie dostrzega w tym przepisie naruszenia dyrektywy 95/46/WE. Zgodnie bowiem z Dyrektywą, zasady ochrony muszą odnosić się do całokształtu przetwarzania danych osobowych przez każdą osobę, której działania podlegają prawu wspólnotowemu (p. 12 preambuły). Kościoły, w szczególności, jak w sprawie niniejszej, Kościół Rzymskokatolicki i jego działania, nie podlegają takiemu prawu; Kościół nie jest ani członkiem Wspólnoty Europejskiej, ani tym bardziej Państwem Członkowskim w rozumieniu Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską, zmienionym Traktatem o Unii Europejskiej.

Zgodnie z art. 3 ust. 2 Dyrektywy, nie ma ona zastosowania do przetwarzania danych osobowych w ramach działalności wykraczającej poza zakres prawa Wspólnoty – a za taką uznać należy w ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego działalność Kościoła Katolickiego. Zgodnie z art. 34 Dyrektywy, ustanowiony został nadto zakres podmiotowy jej obowiązywania; ogranicza się on do Państw Członkowskich Wspólnoty, a Kościół Katolicki (Stolica Apostolska) nie jest takim państwem.

Naczelny Sąd Administracyjny bierze również pod uwagę stanowisko, zajęte przez Europejski Trybunał Praw Człowieka w Strasburgu w wyroku z 12 czerwca 2014 r. 56030/07 w sprawie *Martinez vs. Hiszpania* (www.echr.coe.int), w którym Trybunał, podkreślając obowiązek ochrony autonomii Kościoła przez Państwo stwierdził: "Trybunał regularnie podkreślał rolę Państwa jako neutralnego i bezstronnego organizatora praktykowania różnych religii, wyznań i przekonań, oraz wskazywał, iż rola ta ma charakter przewodni dla porządku publicznego, harmonii religijnej i tolerancji w demokratycznym społeczeństwie, zwłaszcza pomiędzy grupami będącymi do siebie w opozycji. Poszanowanie autonomii uznawanych przez Państwo związków wyznaniowych oznacza zwłaszcza, iż Państwo powinno zaakceptować prawo takich wspólnot do reagowania, zgodnie z ich własnymi zasadami i interesami, na wszelkie ruchy dysydenckie powstające w ich strukturach, które mogłyby stanowić zagrożenie dla ich spójności, wizerunku lub jedności. Nie jest zatem zadaniem organów władzy krajowej działanie w charakterze arbitra pomiędzy związkami wyznaniowymi a różnymi dysydenckimi frakcjami, które istnieją lub mogą powstać w ich łonie. Należy dalej przypomnieć, iż poza bardzo wyjątkowymi przypadkami prawo do wolności wyznania w rozumieniu Konwencji wyklucza wszelką swobodę decyzyjną po stronie Państwa, która pozwalałaby określać, które przekonania religijne lub środki wykorzystywane do wyrażania takich przekonań są legalne. Nadto zasada autonomii wyznaniowej uniemożliwia Państwu zobowiązanie wspólnoty wyznaniowej do dopuszczenia lub wykluczenia osoby lub powierzenia danej osobie konkretnego obowiązku religijnego".

II. Przynależność do Kościoła Katolickiego.

Członkiem Kościoła Katolickiego jest każda osoba ochrzczona i może nim zostać każda osoba fizyczna jeszcze nieochrzczona; niezależnie od wieku (kan. 864 KPK), poprzez przyjęcie sakramentu chrztu (kan. 849). Chrzest – zgodnie z prawem kanonicznym – jest jedynym sposobem włączenia człowieka do tego Kościoła (kan. 849).

Jak wynika z nauki Kościoła Katolickiego i prawa kanonicznego, chrzest święty jest sakramentem będącym znakiem oczyszczenia z wszelkiego grzechu, w tym pierworodnego, odrodzenia duchowego oraz włączenia do Kościoła i zjednoczenia z nim (kan. 849 KPK, Katechizm Kościoła Katolickiego p. 784 i n.). Chrzest stanowi warunek sine qua non dopuszczenia do pozostałych sakramentów (kan. 842 § 1 KPK).

Chrzest w ujęciu prawa kościelnego nie jest porównywalny z jakąkolwiek instytucją prawa powszechnie obowiązującego, w szczególności nie jest czynnością prawną - jest sakramentem (kan. 840). Zgodnie zaś z kan. 841 "Ponieważ sakramenty są te same dla całego Kościoła i należą do depozytu wiary, tylko do najwyższej władzy kościelnej należy zatwierdzanie lub określanie tego, co jest wymagane do ich ważności".

Jak wyjaśnia to Katechizm Kościoła Katolickiego (p. 1269), ochrzczony staje się członkiem tego Kościoła, podlegającym jego prawom i obowiązkom.

Kodeks Prawa Kanonicznego wymaga od osoby dorosłej przystępującej do tego sakramentu m.in. wyrażenia woli przyjęcia chrztu (kan. 685 § 1), zaś dla ochrzczenia dziecka wymagane jest, by na chrzest zgodzili się rodzice lub przynajmniej jedno z nich, lub ci, którzy prawnie ich zastępują, a ponadto aby istniała uzasadniona nadzieja, że dziecko będzie wychowane po katolicku; jeśli jej zupełnie nie ma, chrzest należy odłożyć zgodnie z postanowieniami prawa partykularnego, powiadamiając rodziców o przyczynie (kan. 868 § 1).

Przepisy prawa kościelnego nie przewidują, jak czyni to prawo powszechne, dopuszczalności uchylenia się od skutków oświadczenia woli ani przez osobę, która przystąpiła do chrztu, jako dorosła, ani przez osobę, która została ochrzczona, jako dziecko. Podobne rozwiązania znane są prawu powszechnie obowiązującemu – małżonek nie może uchylić się od skutków oświadczenia, że wstępują ze sobą w związek małżeński (art. 151 kro).

W związku z tym, że chrzest, jako element niezbędny, a zarazem jedyny, włączenia osoby fizycznej do wspólnoty Kościoła Rzymskokatolickiego nie ma charakteru czynności prawnej w rozumieniu prawa powszechnie obowiązującego, ale nadany mu i potwierdzony przez naukę i prawo kościelne charakter sakramentu, do tego tylko do najwyższej władzy kościelnej należy zatwierdzanie lub określanie tego, co jest wymagane do ważności chrztu (kan. 841), uznać należy, że brak jest normy prawa kościelnego, z której wynikałoby uprawnienie ochrzczonego do "unieważnienia" lub uchylenia się od skutków chrztu, polegających na przyjęciu do Kościoła Katolickiego.

III. Wystąpienie z Kościoła Rzymskokatolickiego. Apostazja.

1. Wystąpienie z Kościoła (defectio ab Ecclesia).

Rozważając kwestię wystąpienia z Kościoła Katolickiego, Naczelny Sąd Administracyjny wziął pod uwagę fakt, że dnia 13 marca 2006 r. Papieska Rada do spraw Tekstów Prawnych (dalej Papieska Rada bądź PRTP) opublikowała dokument, zawierający zasady tzw. odłączenia się od Kościoła Katolickiego (actus formalis defectionis ab Ecclesia), przyjmując, że by taki formalny akt wystąpienia z Kościoła mógł być uznany za prawdziwy musi urzeczywistnić się poprzez wewnętrzną decyzję odstąpienia od Kościoła katolickiego, wykonanie i zewnętrzną manifestację tej decyzji, przyjęcie do wiadomości tej decyzji przez kompetentną władzę kościelną. W wypadku spełnienia tych przesłanek Rada zalecała "aby w księdze ochrzczonych (por. kanon 535, § 2) została umieszczona adnotacja wyraźnie mówiąca o zaistnieniu "defectio ab Ecclesia catholica actu formali".

Na podstawie ww. listu okólnego PRTP, Konferencja Episkopatu Polski przyjęła 27 września 2008 r., na 345 Plenarnym Zebraniu w Białymstoku, "Zasady postępowania w sprawie formalnego aktu wystąpienia z Kościoła" (dalej Zasady). Zgodnie z Zasadami (p.5), aktu odstęstwa, który wywołuje skutki kanoniczne, mogła dokonać tylko osoba pełnoletnia (w rozumieniu kan. 98 § 1 i 2 KPK), zdolna do czynności prawnych, osobiście, w sposób świadomy i wolny (kan. 124-126 KPK), w formie pisemnej, w obecności proboszcza swego kanonicznego miejsca zamieszkania (stałego lub tymczasowego) i dwóch pełnoletnich świadków. W dokumencie znajduje się też zalecenie, by – jeśli to możliwe – przynajmniej jednym ze świadków był ktoś z rodziców lub chrzestnych odstępcy, którzy towarzyszyli mu niegdyś w przyjęciu do Kościoła. Zgodnie z p. 6 Zaleceń "Aby akt formalnego wystąpienia z Kościoła został uznany za skuteczny kanonicznie, winien być dokonany przez osobiste złożenie własnoręcznie podpisanego pisma, w którym odstępcą wyraźnie przedstawia swoją wolę opuszczenia Kościoła. Oświadczenie winno zawierać także dane personalne odstępcy i świadków, motywację oraz dokładne dane dotyczące daty i parafii chrztu (z załączeniem świadectwa chrztu). W piśmie powinna się także znaleźć informacja o tym, iż odstępcą dokonuje tego aktu dobrowolnie i ze świadomością konsekwencji, jakie ów akt pociąga za sobą". Konferencja Episkopatu Polski ustaliła w Zasadach (p. 7), że nie wywołuje skutków kanonicznych oświadczenie złożone przed urzędnikiem cywilnym lub przesłane drogą pocztową czy elektroniczną.

Użyte w tekście obu ww. dokumentów kościelnych sformułowanie "akt formalnego wystąpienia z Kościoła" wynikało z konieczności wyjaśnienia użytej w odniesieniu do przynależności do Kościoła w kan. 1117 KPK formuły "i nie odłączyła się od niego formalnym aktem"; w kan. 1086, § 1 "i nie odstąpiła od niego formalnym aktem", jak również w kan. 1124 "i formalnym aktem od niego się nie odłączyła". Powołane kanony KPK dotyczą kanonicznych przepisów małżeńskich, ale jako jedyne w Kodeksie Prawa

Kanonicznego przewidywały odłączenie się od Kościoła Katolickiego "formalnym aktem", przez co rozumieć można było, że prawo kościelne przewiduje taką możliwość, wymagając jednakże zachowania określonego wymogu formalizmu oświadczenia.

Zgodnie z listem papieskim o charakterze dekretu (a więc prawa kościelnego) motu proprio Benedykta XVI "Omnium in mentem" z 26 października 2009 r., Kodeks Prawa Kanonicznego został zmieniony w ten sposób, że z ww. Kanonów usunięto formuły o odłączeniu się od Kościoła formalnym aktem.

W związku z tak dokonaną papieską zmianą Kodeksu Prawa Kanonicznego, w ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, prawo kościelne w sposób jednoznaczny powróciło do powszechnego i bez wyjątków stosowania zasady *semel catholicus, semper catholicus*, która oznacza, że ten, kto został katolikiem, pozostaje nim na zawsze. Zasada ta została prawnie uregulowana na Soborze Trydenckim, podczas siódmej sesji, 3 marca 1547 r. w kanonie 8 i 14 (zgodnie z postanowieniami tego Soboru wprowadzono *nota bene* w Kościele Katolickim księgi metrykalne; w tym księgi chrztów). Oba te kanony dotyczą istoty chrztu świętego, jako sakramentu kościelnego wprowadzającego osobę fizyczną do wspólnoty Kościoła Katolickiego i wprowadzały w prawie kościelnym pisaną zasadę, że przez chrzest ochrzczony staje się zobowiązany do przestrzegania zasad Kościoła Rzymskiego spisanych lub przekazanych przez tradycję (kan. 8 DS 1621), a także, że dorosły który był ochrzczony jako dziecko, nie może skutecznie złożyć oświadczenia woli o niepodtrzymaniu (uchyleniu się od skutków) oświadczenia złożonego przy chrzcie w jego imieniu przez rodziców chrzestnych (kan. 14 DS 1627).

Zgodnie z tym, co wyżej stwierdzono, właściwy miejscowo proboszcz parafii wobec którego oświadczenie złożone byłoby w przepisanej Zasadami formie, po zweryfikowaniu, czy oświadczenie o odstępstwie złożone zostało w sposób formalny i zawiera wszystkie wymagane dane (dwóch świadków pełnoletnich, oświadczenie powinno zawierać dane personalne odstępcy i świadków, motywację oraz dokładne dane dotyczące daty i parafii chrztu z załączeniem świadectwa chrztu i informację o tym, iż odstępca dokonuje tego aktu dobrowolnie i ze świadomością konsekwencji, jakie ów akt pociąga za sobą), po zbadaniu dokumentów tożsamości odstępcy i świadków potwierdza dokument swoim podpisem i pieczęcią parafialną, umieszczając datę, zaś uwierzytelnioną kopię tego dokumentu przesyła do kurii swojej diecezji, która - jeśli nie stwierdzi nowych okoliczności - poleca proboszczowi parafii chrztu odstępcy (także w przypadku, gdy odstępstwo miało miejsce w parafii chrztu) dokonanie stosownego wpisu do parafialnej księgi ochrzczonych, a ponadto ma obowiązek zadbać, aby analogiczny wpis został umieszczony także w duplikatach ksiąg metrykalnych i dokumentację tej sprawy, zwłaszcza oryginał oświadczenia odstępcy, zachować w archiwum parafii, w której dokonany został formalny akt wystąpienia i powinien w księdze ochrzczonych na marginesie aktu chrztu odstępcy (kan. 535 § 2 KPK) dokonać wpisu: "Dnia ..... w Parafii ..... w ..... formalnym aktem wystąpił(a) z Kościoła katolickiego". Adnotacja ta musi być umieszczana również na świadectwie chrztu. Świadectwo chrztu z odpowiednią adnotacją jest wówczas jedynym dokumentem potwierdzającym formalny akt wystąpienia z Kościoła (A. Wróbel – glosa do wyroku NSA z 27.3.2013 r., I OSK 932/12, OSP 2014/2/14, s. 187).

Naczelnny Sąd Administracyjny zwraca uwagę, że dokonana przez papieża Benedykta XVI zmiana, polegająca na usunięciu z Kodeksu Prawa Kanonicznego określić: "i nie odłączyła się od niego formalnym aktem" z kan. 1117; "i nie odstąpiła od niego formalnym aktem" z kan. 1086, § 1, jak również "i formalnym aktem od niego się nie odłączyła" z kan. 1124 spowodowała, że prawo kościelne, ani nauka prawa kościelnego nie przewiduje możliwości uchylenia skutków chrztu, jako sakramentu powodującego przyjęcie do Kościoła.

Wyraźnego i stanowczego podkreślenia wymaga fakt, że wyżej opisany pogląd jest wynikiem oceny zmian w prawie kościelnym, dokonywanym przez sąd państwowy, a nie kościelny. Wyrażony więc powyżej pogląd

prawny nie jest wiążący dla Kościoła, a to z uwagi na wspomnianą zasadę rozdziału Państwa i Kościoła oraz autonomię obu tych podmiotów, nie zezwalającą na wzajemną ingerencję ani w stanowienie, ani w dokonywanie wiążącej wykładni prawa państwowego lub prawa kościelnego.

Nie można pominąć, że w dniu 19 lutego 2016 r. (już po wydaniu wyroku w niniejszej sprawie) opublikowano Dekret Ogólny Konferencji Episkopatu Polski w sprawie wystąpień z Kościoła oraz powrotu do wspólnoty Kościoła (uchwała KEP z 7 października 2015 r., Nr 20/370/2015, "Akta Konferencji Episkopatu Polski" 27(2015), s. 101-104, dalej Dekret). Jednakże Dekret nie wpływa na ocenę prawną zaskarżonego wyroku i kontrolowanych decyzji administracyjnych, z uwagi na to, że sąd administracyjny kontroluje zgodność z prawem zaskarżonej decyzji, biorąc pod uwagę stan prawny i faktyczny z daty jej wydania (art. 133 § 1 ppsa; M. Jagielska, J. Jagielski, R. Stankiewicz w: red. R. Hauser, M. Wierzbowski, Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi. Komentarz, C.H. Beck 2015, s. 566-567, nb 3).

Naczelny Sąd Administracyjny stoi na stanowisku, że powyższe rozważania nie mają zastosowania do złożenia przez ochrzczonego wobec stosownej władzy kościelnej oświadczenia, że dokonuje aktu odstępstwa od wspólnoty Kościoła jako apostata, który całkowicie porzuca wiarę chrześcijańską (wstępując do wspólnoty religijnej niechrześcijańskiej lub pozostając poza jakąkolwiek wspólnotą religijną), bądź to jako schizmatyk, który odmawia uznawania zwierzchnictwa Biskupa Rzymskiego lub utrzymywania wspólnoty z członkami Kościoła, uznającymi to zwierzchnictwo, gdyż kan. 751 KPK przewiduje możliwość herezji, apostazji i schizmy, jako aktu woli ochrzczonego. Takie oświadczenia bowiem nie dotyczą wystąpienia z Kościoła Katolickiego sensu stricto.

2. Apostazja.

Od kwestii "wystąpienia z Kościoła" należy wyraźnie odróżnić regulowaną prawem kanonicznym instytucję apostazji. Apostazja, jako w pełni dopuszczalny przejaw woli osoby fizycznej, wynikający z zasady prawa publicznego swobody światopoglądu – w tym co do wyznawanej wiary, lub braku woli wyznawania jakiegokolwiek wiary religijnej - kan. 751 KPK, oznacza całkowite porzucenie wiary, w tym wypadku katolickiej.

Kanon 751 KPK zawiera prawną definicję apostazji i dlatego niedopuszczalne staje się odmienne definiowanie tego pojęcia. Porzucenie wiary jest wewnętrzną decyzją człowieka i nie wymaga dla jego dokonania żadnej manifestacji; w tym złożenia jakiegokolwiek oświadczenia wobec osób trzecich; z Kodeksu Prawa Kanonicznego nie wynika też, jakoby skutkiem apostazji było wystąpienie z Kościoła Katolickiego.

Rzeczywisty problem pojawia się przy ocenie, jakie skutki wywiera zawiadomienie (dobrowolne) apostaty o dokonanej apostazji, złożone wobec osoby upoważnionej do reprezentacji Kościoła katolickiego, w tym wobec właściwego proboszcza, a co za tym idzie, czego apostata może żądać od Kościoła, którego wiarę porzuca i w jakim zakresie takie żądanie podlega co do zasadności ocenie na gruncie prawa powszechnie obowiązującego (państwowego lub wspólnotowego), a w jakim ocena taka wynika z nauki i prawa Kościoła.

W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, prawo kanoniczne przewiduje oznaczone prawne skutki apostazji, które mogą powstać albo solo actu, czyli nastąpią z chwilą porzucenia wiary, albo powstaną dopiero po ujawnieniu swej woli przez apostatę. Do tych pierwszych należy ekskomunika (kan. 1364 § 1 KPK) wiążącej mocą samego prawa, której skutkiem jest pozbawienie apostaty prawa uczestniczenia w życiu religijnym. Do grupy drugiej należą sankcje, których zastosowanie możliwe jest – z natury rzeczy – tylko po uzyskaniu przez Kościół wiedzy o apostazji, takie jak odmowa pogrzebu kościelnego (kan. 1184 § 1 p. 1 KPK) i odprawienia mszy pogrzebowej (kan. 1185 KPK), ponadto, zgodnie z kan. 1331 § 1 KPK, ekskomunikowanemu zabrania się: jakiegokolwiek udziału posługiwania w sprawowaniu Ofiary

eucharystycznej lub w jakichkolwiek innych obrzędach kultu; sprawować sakramenty i sakramentalia oraz przyjmować sakramenty; sprawować kościelne urzędy lub posługi albo jakiegokolwiek inne zadania, bądź wykonywać akty rządzenia.

W ocenie Naczelnego Sądu Administracyjnego, skutki wymienione wyżej w grupie drugiej, jako efekt apostazji i ekskomuniki latae sententiae (wiążącej z mocy samego prawa) wymagają z natury rzeczy uzyskania przez Kościół wiedzy o apostazji. Dlatego należy przyjąć że ewentualne, nie będące niezbędnym warunkiem apostazji, zawiadomienie przez apostatę o całkowitym porzuceniu wiary ma charakter zbliżony do jednostronnego oświadczenia woli. Złożenie takie oświadczenia wobec prawnie umocowanego przedstawiciela Kościoła Katolickiego (proboszcza, zgodnie z kan. 515 § 1 KPK) wywiera skutek informacyjny, jest manifestacją wolnej woli apostaty i winno – gdyż w prawie kościelnym brak jest regulacji odmiennej - być przyjęte do wiadomości Kościoła Katolickiego w taki sposób, by informacja o apostazji figurowała w księgach parafialnych. W innym wypadku bowiem skutki porzucenia wiary, inne niż ekskomunika, o których wspomina KPK nie mogłyby nastąpić - wobec braku wiedzy Kościoła (proboszcza) o dokonanej apostazji. Skutki wystąpienia z Kościoła, jak i apostazji, wskazują, że dane osobowe zebrane przez Kościół w okresie przynależności zainteresowanego do Kościoła, nie staną się zbędne do realizacji celu, dla którego zostały zebrane (art. 35 ust. 1 uodo).

IV. Charakter wpisu adnotacji o chrzcie w parafialnej księdze ochrzczonych.

Nakaz prowadzenia przez parafie Kościoła Katolickiego ksiąg parafialnych (księgi metrykalne) został co do zasady wprowadzony podczas Soboru Trydenckiego za pontyfikatu Piusa IV (po 11 listopada 1563 r.; Dokumenty soborów powszechnych t. 4: Lateran V, Trydent, Watykański I, oprac. A. Baron, H. Pietras, Kraków 2004, s. 723), choć badania potwierdzają, że spisy tego typu towarzyszyły Kościołowi od zarania chrześcijaństwa, początkowo jako tzw. dyptychy lub tripchiony, do których wpisywano imiona ochrzczonych członków gmin chrześcijańskich, znane jako sacrae tabulae, tabulae ecclesiasticae, catalogi catechumenorum, matriculae (S. Chodyński, Metryki kościelne. Encyklopedia kościelna, red. M. Nowodworski, t. XIV, Warszawa 1881, s. 224; R. Kotecki, Rejestracja Metrykalna wiernych w świetle potrydenckiego ustawodawstwa Kościoła Katolickiego (ze szczególnym uwzględnieniem prawodawstwa diecezji Chełmińskiej, Gnieźnieńskiej, Płockiej i Włocławskiej), "Nasza Przeszłość" nr 112, 2009, s. 35-75).

Reguły zawarte w tzw. Rytuale Rzymskim - Rituale Romanum (1614 r.) papieża Pawła V precyzyjnie określały rodzaj poszczególnych ksiąg metrykalnych. Według sformułowanych przez biskupa Rzymu zasad, każda parafia winna być wyposażona w pięć serii ksiąg: w tym dwie których prowadzenie nakazały już ustawy Synodu Trydenckiego (Tridentinum): tj. rejestr ochrzczonych (liber baptisatorum) oraz małżeństw (liber matrimoniorum), a także trzy serie zupełnie nowe, tj. rejestry bierzmowanych (liber confirmatorum), zmarłych (liber defunctorum) i spis parafian, czyli tzw. księgę stanu dusz (liber status animarum) (R. Kotecki - op. cit. s. 8).

Pierwszym synodem w Polsce, który zajął pod koniec kwietnia 1579 r. oficjalne stanowisko w sprawie prowadzenia metryk w Kościele Katolickim był synod włocławski obradujący pod przewodnictwem biskupa Stanisława Karnkowskiego (1567-1581). W 1607 r., podczas Synodu Prymacjalnego Piotrkowskiego, nakazane zostało prowadzenie w parafiach ksiąg ochrzczonych, bierzmowanych, zaślubionych, komunikujących na Wielkanoc oraz statystyki parafialnej, podając równocześnie szczegółowy formularz dla poszczególnych wpisów metrykalnych.

W chwili obecnej, zgodnie z Kodeksem Prawa Kanonicznego parafie Kościoła Katolickiego obowiązane są do prowadzenia następujących ksiąg parafialnych (libri paroeciales): 1. Księga ochrzczonych (liber baptisatorum) (kan. 535 § 1); 2. Księga małżeństw (liber matrimoniorum seu copulatorum) (kan. 535 § 1); 3. Księga zmarłych (liber defunctorum seu mortuorum) (kan. 535 § 1); 4. Księga bierzmowanych (liber

confirmatorium) (kan. 895); 5. Księga stypendiów mszalnych (liber stipendiorum) (kan. 958 § 1); 6. Księga inwentarza parafialnego (liber inventarium) (kan. 1283 § 2-3); 7. Księga przychodów i rozchodów (liber accepti et expensis) (kan. 1285 § 2, n. 7), 8. Księga zobowiązań mszalnych i innych (liber onerum et eleemosynarum) (kan. 1307 § 2).

Zgodnie z kan. 535 § 1 KPK, prócz ksiąg wymienionych w Kodeksie Prawa Kanonicznego proboszcz ma prowadzić i przechowywać inne księgi nakazane przez biskupa diecezjalnego. Zgodnie z kan. 877 § 1 KPK proboszcz miejsca udzielenia chrztu jest obowiązany bezzwłocznie i dokładnie zapisać w księdze ochrzczonych nazwisko ochrzczonego, datę i miejsce jego urodzenia, datę i miejsce udzielonego chrztu, nazwisko szafarza chrztu (a więc z reguły biskupa, prezbitera lub diakona), nazwiska i imiona rodziców naturalnych, nazwiska i imiona rodziców chrzestnych oraz nazwiska świadków, jeśli tacy występują. Kodeks Prawa Kanonicznego określa również, jakie dane należy wpisać w wypadku chrztu dziecka nieślubnego i adoptowanego (kan. 877 § 2-3).

W praktyce prawa kościelnego jest przyjęte, że poszczególni biskupi diecezjalni (kan. 535 § 1 KPK) wydają pisemne instrukcje na temat sposobu prowadzenia ksiąg parafialnych. Nie istnieje przepis prawa kanonicznego, nakazujący dokonywanie innych adnotacji w księdze ochrzczonych; dlatego też ewentualne dokonanie przez proboszcza (np. kan. 89 KPK) jakiegokolwiek wpisu, nie wynikającego wprost z prawa kanonicznego i prawa kościelnego w ogólności, może nastąpić tylko na polecenie biskupa diecezjalnego (kan. 535 § 1), kurii diecezjalnej lub innej, wyższej władzy kościelnej. Przykładem takiej właśnie sytuacji było zalecenie Komisji Episkopatu Polski z Zasad: "14. Treść wpisu w księdze ochrzczonych na marginesie aktu chrztu odstępcy (zob. kan. 535 § 2) winna brzmieć: "Dnia ..... w Parafii..... w ..... formalnym aktem wystąpił(a) z Kościoła katolickiego". Adnotacja ta musi być umieszczana na świadectwie chrztu".

Jak wynika z powyższego, księgi parafialne (w tym księgi ochrzczonych) podlegają co do rodzaju nakazanych wpisów formalizmowi prawa kościelnego (w tym kanonicznego). Prawo to nie przewiduje swobody proboszcza parafii w ustalaniu treści dokonywaniu wpisów. Nie przewiduje również możliwości wykreślenia wpisów już dokonanych. To ostatnie związane jest z charakterem wydarzeń (faktów), jakie podlegają wpisom w księgach parafialnych w zakresie uzyskanych sakramentów chrztu, komunii, bierzmowania, małżeństwa i in. Nie istnieje bowiem należyte uzasadnienie prawne lub faktyczne dla konieczności dokonywania wykreśleń poczynionych wpisów; za wyjątkiem, kiedy są one nieprawdziwe lub błędne – to znaczy opisują stan rzeczy nieistniejący lub nieprawdziwy.

W omawianym zakresie żądanie ochrzczonego (zgodnie z przepisami prawa kanonicznego) dokonania wykreślenia wpisu o chrzcie lub nawet całkowitego usunięcia takiej informacji z ksiąg parafialnych, uzasadnione jego chęcią lub złożonym już oświadczeniem w zakresie "wystąpienia z Kościoła" lub apostazją nie może być zgodnie z prawem kanonicznym przez proboszcza uwzględnione (kan. 849), gdyż osoba występująca z takim żądaniem została faktycznie ochrzczona i wpis potwierdza zdarzenie, które rzeczywiście zaistniało, zaś – o czym była mowa powyżej – od dokonanego chrztu nie można się prawnie skutecznie uchylić. Wykreślenie lub usunięcie pisemnego potwierdzenia dokonanego faktu (chrztu) z ksiąg parafialnych mogłoby w takim wypadku być uznane za potwierdzenie nieprawdy w dokumentach parafialnych przez proboszcza, czyli za czyn wypełniający przesłanki czynu zabronionego nie tylko przez prawo kanoniczne, ale przede wszystkim przez ustawę karną – powodując możliwą odpowiedzialność nie tylko proboszcza, ale i osoby nakłaniającej go do takiego czynu.

Naczelny Sąd Administracyjny stoi na stanowisku, że całkowite porzucenie wiary lub wystąpienie z Kościoła – niezależnie od oceny dopuszczalności tej ostatniej czynności w świetle prawa kościelnego – nie stanowi żadnego uzasadnienia dla zatarcia pewnych, w przeszłości zaszytych faktów. W związku z materiały zagadnienia trudno o dobre porównanie z dziedziny podlegającej kognicji sądu administracyjnego lub

powszechnego, tym niemniej - w ocenie NSA - również prawo powszechnie obowiązujące nie przewiduje obowiązku zatarcia informacji o uczestnictwie obywatela w działalności jakiegokolwiek organizacji (spółki, organizację taką porzuci lub z niej formalnie wystąpi i zażąda usunięcia danych o jego w niej uczestnictwie. Obywatelowi, który zmieni poglądy polityczne i wystąpi z partii, której był członkiem, nie służy prawo skutecznego domagania się usunięcia z rejestru członków tej partii wpisów, potwierdzających fakt członkostwa. Członek korporacji zawodowej, który żąda wykreślenia go z listy członków tej korporacji nie może również skutecznie prawnie domagać się usunięcia informacji, że wchodził w jej skład, lub, że złożył w określonej dacie ślubowanie korporacyjne. Osoba, która zmienia stan cywilny przez rozwód, nie może żądać usunięcia z akt stanu cywilnego dokonanej wzmianki o zawarciu małżeństwa.

Mając powyższe na uwadze, Naczelny Sąd Administracyjny w tym składzie stoi na stanowisku, że Generalny Inspektor Danych Osobowych, z mocy wyraźnego i niebudzącego wątpliwości interpretacyjnych art. 43 ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 3 uodo, który to przepis jest prawem powszechnie obowiązującym i organy administracji oraz sądy administracyjne są obowiązane do jego przestrzegania i stosowania, nie jest w odniesieniu do zbiorów danych osób należących do kościoła, w tym Kościoła Katolickiego, władny do wydawania decyzji administracyjnych i rozpatrywania skarg w sprawach wykonania powszechnie obowiązujących przepisów o ochronie danych osobowych (art. 12 pkt 2 uodo) i nakazywania w drodze decyzji administracyjnej (z urzędu lub na wniosek) przywrócenia stanu zgodnego z prawem, w szczególności poprzez usunięcie uchybień, uzupełnienie, uaktualnienie, sprostowanie, udostępnienie lub nieudostępnienie danych osobowych, zastosowanie dodatkowych środków zabezpieczających zgromadzone dane osobowe, wstrzymanie przekazywania danych osobowych do państwa trzeciego, zabezpieczenie danych lub przekazanie ich innym podmiotom, usunięcie danych osobowych. Art. 43 ust. 2 uodo wyłącza również uprawnienia **GIODO**, wynikające z art. 14 pkt 1 i 3-4, i art. 15-18 uodo.

Fakt przynależności do kościoła lub związku wyznaniowego podlega regulacji prawa kościelnego kościoła lub związku wyznaniowego, którego dotyczy. Poza wszystkim zaś, kwestia ta nie ma i tak znaczenia dla ostatecznego rozstrzygnięcia o wniosku przez organ administracyjny lub sąd. Decyduje bowiem ustawowe wyłączenie **GIODO**, o którym mowa powyżej i przyznana Konstytucją RP (art. 25 ust. 3 i 4), ratyfikowaną umową międzynarodową (art. 1 i 5 Konkordatu) i ustawami (art. 2, art. 3 ust. 1 i 2 uspkk) kwestie te regulującymi autonomią prawną Kościoła Katolickiego polegającą na tym, że Kościół rządzi się w swych sprawach własnym prawem, swobodnie wykonuje władzę duchowną i jurysdykcyjną oraz zarządza swoimi sprawami. W doktrynie trafnie wskazuje się na normatywny wpływ źródeł prawa kanonicznego na krajowy porządek prawny, zwłaszcza w sferach, regulowanych już prawem wewnętrznym (A. Rzepecki, Funkcjonowanie prawa kanonicznego w polskim porządku prawnym – zarys tematu, s. 163-164, 173; B. Rakoczy – op. cit., s. 21). Instytucje państwowe mogą sięgać do prawa kanonicznego subsydiarnie (R. Sobański, Prawo kanoniczne a krajowy porządek prawny, PiP 1999/6/15). Uregulowania prawa kanonicznego są w szczególności uwzględniane w orzecznictwie Sądu Najwyższego i Sądów powszechnych na tle prawa cywilnego (przykładowo – wyrok SN z 27.7.2000 r., IV CKN 88/00, OSP 2003/9/115 i 2004/5/58, z aprobowanymi glosami B. Rakoczego i M. Krzemińskiego i krytycznymi glosami G. Radeckiego i M. Jasiakiewicza, Rejent 2005/1/122 i n.; wyrok SN z 24.3.2004, IV CK 108/03, OSNC 2004/4/65, z glosą B. Rakoczego, Rejent 2005/11/131 i n.; wyrok SN z 17.2.2005, IV CK 582/04, Lex 179007; uchwała SN z 19.12.2008 r., III CZP 122/08, OSP 2010/2/s.114 i n.). Naczelny Sąd Administracyjny w wyrokach z: 3.7.2000 r., II SA 1128/99, ONSA 2001/4/168 i 8.1.2008 r., II GSK 286/07, dostrzegł specyfikę prawa kanonicznego i jego autonomię, dopuszczając subsydiarne korzystanie z norm prawa kanonicznego.

W kontrolowanej sprawie Proboszcz Parafii [...] prawidłowo wskazał B.R., jakie wymogi należy spełnić, by złożyć stosowne oświadczenie w formie i w trybie, zgodnie z powołanymi wyżej Zasadami. Proboszcz Parafii prawidłowo wskazał, że tego rodzaju oświadczenie należy złożyć proboszczowi miejsca

zamieszkania (k. 3, 2 akt administracyjnych). W tej sytuacji nie można mówić na naruszeniu konstytucyjnej zasady wolności sumienia i wyznania (art. 53 Konstytucji RP) skoro istnieje wskazana przez Proboszcza Parafii możliwość zrealizowania konstytucyjnego prawa do zmiany wyznania. Skoro B. R. nie dokonał aktu wystąpienia w formie przewidzianej przez prawo kościelne, czego nie kwestionuje, to nie można uznać, że prawidłowo **GIODO** ocenił skuteczność oświadczenia jego woli o wystąpieniu z Kościoła. Akceptacja rozstrzygnięcia dokonanego w niniejszej sprawie przez **GIODO** w decyzji z [...] kwietnia 2014 r. (w podstawie prawnej której **GIODO** pominął art. 43 ust. 2 w zw. z ust. 1 pkt 3 uodo) prowadziłyby do sytuacji uwzględnienia interesu jednego podmiotu - wnioskującego o dokonanie adnotacji w akcie chrztu kosztem zmuszenia innego podmiotu – przedstawiciela Kościoła – do dokonania adnotacji w akcie chrztu, na co nie pozwala mu prawo kościelne. Kolejny skutek takiego rozstrzygnięcia, to jego wątpliwa prawnie wykonalność i możliwość "przymuszenia" Proboszcza Parafii do wykonania takiego rozstrzygnięcia, co stanowiłoby naruszenie art. 25 ust. 2, 3 i 4 Konstytucji RP. Te argumenty przemawiają za uznaniem, że organ państwowy (**GIODO**) wyłącznie w oparciu o dowody wystawione przez stronę kościelną – akt chrztu z adnotacją o wystąpieniu z Kościoła - mógłby uznać, że określona osoba, nie jest już członkiem Kościoła Katolickiego, gdyż nie do **GIODO** należy ustalanie, jakie skutki prawne – zgodnie z prawem kościelnym – niesie za sobą oświadczenia osoby fizycznej o wystąpieniu z kościoła lub apostazji (A. Wróbel – op. cit. s. 187-189).

Zaskarżony wyrok nie narusza art. 43 ust. 2 w zw. z art. 43 ust. 1 pkt 3 uodo. W doktrynie utrwalony jest pogląd, że przejawem władczych kompetencji służących Generalnemu Inspektorowi jest przyznana mu kompetencja do wydawania decyzji administracyjnych i rozpatrywanie - w trybie kodeksu postępowania administracyjnego - skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych (art. 12 pkt 2 uodo). Kompetencja [do wydawania decyzji administracyjnych] jest uchylana wówczas, gdy w zbiorze danych znajdują się informacje niejawnne (art. 43 ust. 1 pkt 1 uodo) oraz dane, które zostały uzyskane w wyniku czynności operacyjno-rozpoznawczych przez uprawnionych do tych czynności funkcjonariuszy Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego oraz Centralnego Biura Antykorupcyjnego (art. 43 ust. 1 pkt 1a w zw. z art. 43 ust. 2 uodo). Analogicznie ustawodawca odnosi się do zbiorów danych dotyczących osób należących do kościoła lub innego związku wyznaniowego, o uregulowanej sytuacji prawnej, przetwarzanych na potrzeby tego kościoła lub związku wyznaniowego (art. 43 ust. 1 pkt 3 uodo). Nie wyłącza to jednak, w stosunku do tych wszystkich podmiotów, możliwości korzystania przez Generalnego Inspektora z przyznanego mu ogólnego uprawnienia do kontrolowania zgodności przetwarzania danych z przepisami o ochronie danych osobowych (J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz – op. cit., s. 358, uw. 5; s. 600-601, uw. 6). W myśl art. 43 ust. 2 Generalny Inspektor nie może wydawać decyzji administracyjnych adresowanych do kościołów (związków wyznaniowych) o uregulowanej sytuacji prawnej w zakresie, w jakim przetwarzają one dane dotyczące osób należących do kościoła lub związku wyznaniowego na własne potrzeby (A. Drozd, Ustawa o ochronie danych osobowych. Komentarz. Wzory pism i przepisy, LexisNexis 2007 s. 107).

Mimo że skarżący kasacyjnie powołuje art. 32 ust. 1 pkt 6 uodo (s. 5-6 skargi kasacyjnej), nie zauważa, że **GIODO** nie stwierdził nieprawidłowości w przetwarzaniu danych wnioskodawcy ani tego, by były nieaktualne. W szczególności nie stały się one nieaktualne na skutek złożenia przez wnioskodawcę oświadczenia z 26 kwietnia 2013 r.

Skarżący kasacyjnie na poparcie swego stanowiska przywołuje wyroki NSA z: 24.10.2013 r., I OSK 1828/12; 18.10.2013 r., I OSK 129/13; 18.10.2013 r., I OSK 1487/12, podnosząc, że "sprawa niniejsza dotyczy ochrony danych osobowych oraz wolności sumienia i wyznania, mamy w niej do czynienia z podstawowymi prawami obywatela, ulokowanymi w sferze prawa powszechnego" (s. 8 skargi kasacyjnej). Tak sformułowane stanowisko nie jest trafne. W doktrynie słusznie wskazuje się, że spośród wszystkich rodzajów zbiorów zwolnionych z rejestracji ustawa wyróżnia węższą ich grupę, co do których zostały nadto zredukowane uprawnienia kontrolne Generalnego Inspektora. Chodzi o zbiory danych dotyczących osób

należących do kościoła lub innego związku wyznaniowego, o uregulowanej sytuacji prawnej, przetwarzanych na potrzeby tego kościoła lub związku wyznaniowego. W tym zakresie Generalny Inspektor w szczególności nie może wydawać żadnych decyzji administracyjnych, w tym nakazujących administratorowi przywrócenie stanu zgodnego z prawem, ani rozpatrywać skarg w sprawach wykonania przepisów o ochronie danych osobowych. Ograniczenie uprawnień Generalnego Inspektora nie dotyczy sytuacji, gdy przetwarzanie danych jest prowadzone w szerszym zakresie niż określony w art. 43 ust. 1 pkt 3 uodo (a więc np. dotyczy również danych osób niebędących członkami kościoła). Generalny Inspektor może względem tego rodzaju zbiorów wykonywać swoje uprawnienia kontrolne niewyłączone komentowanym przepisem (art. 12 pkt 1, art. 14 pkt 2 uodo). Odrębne znaczenie ma utrzymanie względem omawianych zbiorów obowiązku z art. 19.

W tym kontekście należy odnieść się do występującego w praktyce stosowania komentowanego przepisu problemu kompetencji Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych w zakresie dokonywania oceny skuteczności wystąpienia z kościoła, a także wydawania nakazów skierowanych do proboszczów, a dotyczących dokonania wpisów w księgach ochrzczonych. Kwestie te są przedmiotem rozbieżnych rozstrzygnięć zarówno organu nadzorczego, jak i sądów administracyjnych. Zgodnie z przepisem art. 12 uodo **GIODO** nie jest organem kompetentnym do dokonywania oceny skuteczności wystąpienia z kościoła, sprawy tego rodzaju nie mieszczą się w zakresie zadań określonych we wskazanym powyżej przepisie. Dokonywanie tego rodzaju ocen stanowi wewnętrzną sprawę danej wspólnoty wyznaniowej. Gdy chodzi o kompetencje nadzorcze **GIODO** w odniesieniu do zbiorów danych dotyczących osób należących do kościoła lub innego związku wyznaniowego, o uregulowanej sytuacji prawnej, przetwarzanych na potrzeby tego kościoła lub związku wyznaniowego, to zgodnie z komentowanym artykułem są one wyłączone.

Generalny Inspektor zmienił swe stanowisko uznające brak właściwości w tych sprawach i w kilku nowych decyzjach przyjął, że jeżeli księga chrztów zawiera informacje o wystąpieniu z kościoła, to oznacza, że stanowi ona dwa zbiory danych: a) zbiór osób należących do kościoła, b) zbiór osób nienależących do kościoła. **GIODO** powołał się na wyrok z 27.3.2013 r., I OSK 932/14, OSP 2014/2/14, w którym NSA stwierdził: "Dane osób nienależących do kościoła tworzą zbiór odrębny, nawet jeśli dane są przetwarzane na potrzeby kościoła i jeśli są zgromadzone na materialnych nośnikach danych zawierających zarówno dane osób należących, jak i osób nienależących do kościoła. Okolicznością przesądzającą o zakwalifikowaniu danych do jednego ze zbiorów jest rzeczywista przynależność lub brak przynależności osoby, o której dane chodzi, do kościoła". Komentatorzy wskazują, że "Nie sposób zgodzić się z taką wykładnią, gdyż pozostaje ona w sprzeczności z przepisami komentowanej ustawy (w tym przede wszystkim z ustawową definicją zbioru danych). W myśl art. 7 pkt 1 uodo przez pojęcie zbioru danych rozumie się każdy mający strukturę zestaw danych o charakterze osobowym, dostępnych według określonych kryteriów, niezależnie od tego, czy zestaw ten jest rozproszony lub podzielony funkcjonalnie. Dla uznania, że mamy do czynienia ze zbiorem danych, konieczne jest spełnienie trzech przesłanek: a) istnienie zestawu danych; b) posiadanie przez zestaw danych struktury - rozumianej jako jednorodna budowa zbioru; c) dostępność danych w zbiorze według określonych kryteriów, przy czym nie jest istotne, czy zestaw ten jest rozproszony lub podzielony funkcjonalnie.

Ocena spełnienia ustawowych przesłanek prowadzi do wniosku, że w przypadku księgi ochrzczonych istnieje zbiór danych w rozumieniu wskazanego wyżej przepisu. Za błędne natomiast należy uznać stwierdzenie, że w przypadku księgi ochrzczonych istnieją dwa zbiory danych. Taka interpretacja zdaje się celowym zabiegiem nakierowanym na to, by uzasadnić tezę o dopuszczalności władczej ingerencji organu ochrony danych i zanegowania wyłączenia, o którym mowa w komentowanym przepisie. Dodatkowym argumentem przemawiającym za uznaniem księgi za jeden zbiór jest brzmienie art. 2 ust. 2 pkt 1 uodo, w którym księgi wskazane zostały jako przykład tzw. tradycyjnych (papierowych, przetwarzanych manualnie) zbiorów danych. Uznanie, że w zależności od zawartości danych w księdze możemy mieć do czynienia z

wieloma zbiorami danych, pozostaje w sprzeczności nie tylko ze wskazanymi wyżej przepisami ustawowymi, ale także z praktyką przetwarzania danych, w której stosunkowo często w jednym zbiorze przetwarzane są dane odnoszące się do różnych grup osób, co jednak nie oznacza, że mamy tu do czynienia z kilkoma zbiorami danych. Dane zawarte w księgach parafialnych stwierdzają fakty, a jednocześnie stanowią dowody odnotowanych tam zdarzeń (m.in. udzielenia sakramentu chrztu, wystąpienia z kościoła) i są przetwarzane na potrzeby kościoła, na podstawie norm wewnętrznych, w tym zakresie dane są niezbędne do wykonania statutowych zadań kościoła. Generalny Inspektor jako organ administracji publicznej nie powinien wkraczać w tę sferę i rozstrzygać, kto jest członkiem danej wspólnoty wyznaniowej, ani też ingerować w treść ksiąg kościelnych - właśnie przed tego rodzaju działaniami komentowany przepis ma zabezpieczać, wyłączając większość kompetencji kontrolnych organu" (J. Barta, P. Fajgielski, R. Markiewicz – op. cit., s. 601-603, uw. 7, 8).

Generalny Inspektor dokonał błędnej oceny (nie zaś ustalenia faktu), że skarżący wystąpił z Kościoła Katolickiego oświadczeniem z dnia 26 kwietnia 2013 r., z pominięciem prawa kościelnego, które zagadnienie wystąpienia z Kościoła Katolickiego (apostazji) szczegółowo reguluje, w ramach autonomii kościoła, chronionej art. 25 ust. 3 i 4 Konstytucji RP, art. 1 i 5 Konkordatu (ratyfikowanej umowy międzynarodowej – art. 87 ust. 1, art. 88 ust. 3, art. 91 ust. 1-3 Konstytucji RP) i art. 2, art. 3 ust. 1 i 2 uspkk. W doktrynie trafnie wskazuje się, że "w sytuacji, gdy... problem wystąpienia z Kościoła katolickiego jest jedną z przesłanek wykonywania kompetencji przez organ państwowy, to organ ten ustala przynależność do Kościoła wyłącznie na podstawie dowodu, jakim jest akt chrztu z adnotacją o wystąpieniu z kościoła. Ustalanie tego faktu na podstawie innych dowodów jest moim zdaniem niedopuszczalne. Z pewnością nie jest wystarczające powołanie się na oświadczenie woli o wystąpieniu z Kościoła (glosa A. Wróbla – op. cit., s. 187-188). Kwestia przynależenia lub nieprzynależenia do kościoła nie należy do sfery pozytywnego zainteresowania władzy publicznej, która nie ustanawia żadnych reguł ani zasad dotyczących przystępowania, należenia lub występowania z kościoła. Stanowienie takich reguł przez państwo należałoby uznać za konstytucyjnie wykluczone, zważywszy na gwarantowaną Konstytucją RP autonomię kościoła, chronioną także postanowieniami wiążącej RP umowy międzynarodowej, jaką jest Konkordat, skonkretyzowanej przepisami ustawą partykularną, oraz na konstytucyjną wolność religii i wyznania. Problem przynależności do Kościoła katolickiego, podobnie jak wystąpienia z niego, jest wewnętrzną sprawą Kościoła, przy czym to ostatnie zagadnienie jest przedmiotem odpowiednich uregulowań prawa kościelnego. Choć w tym zakresie ustawa o gwarancjach wolności sumienia i wyznania nie znajduje zastosowania, to regulacje prawa kościelnego spełniają wymogi z art. 32 ust. 2 pkt 8 ugws, adresowane do innych kościołów i związków wyznaniowych o uregulowanej sytuacji prawnej (art. 25 ust. 5 i art. 53 ust. 3 Konstytucji RP).

Powstaje na tym tle wiele interesujących problemów prawnych, a wśród nich ten, czy objęcie problematyki przynależności do Kościoła katolickiego, w tym wystąpienia z tego Kościoła, zakresem autonomii prawodawczej Kościoła katolickiego w ogóle wyklucza jakąkolwiek ingerencję władzy publicznej w sfery uregulowane prawem kościelnym. Sprawy sporne na tym tle są sprawami kościelnymi, które winny być rozstrzygane na zasadach i w trybie określonym przez prawo kościelne, tym bardziej, że Kościół katolicki nie tylko nie wyklucza dopuszczalności wystąpienia z Kościoła ani tej możliwości nie czyni złudną lub iluzoryczną, co jest właściwością tzw. nieliberalnych kościołów i religii, ale uznaje tę instytucję i poddaje ją zracjonalizowanej procedurze. Powołanie się na powyższe przepisy Konstytucji RP, w tym zwłaszcza art. 53, byłoby usprawiedliwione, gdyby przepisy Kościoła katolickiego ustanawiały zakaz apostazji lub w inny sposób uniemożliwiały lub znacznie utrudniały realizowanie przez skarżącego jego konstytucyjnego prawa do zmiany wyznania. Wówczas bowiem mogłoby dojść do nieusuwalnej kolizji między autonomią Kościoła katolickiego a konstytucyjnym prawem do zmiany wyznania, czyli w tym wypadku do wystąpienia z Kościoła katolickiego (A. Wróbel – op. cit., s. 188).

Wnioskodawca w niniejszej sprawie domaga się od Generalnego Inspektora zobowiązania administratora jego danych osobowych (proboszcza) do sprostowania jego nieaktualnych danych osobowych przez zamieszczenie stosownej adnotacji w akcie chrztu. Wnioskodawca żąda zatem, by proboszcz umieścił w akcie chrztu adnotację o wystąpieniu skarżącego z Kościoła katolickiego, czyli podjęcia przez proboszcza czynności przewidzianych w prawie kościelnym, które mają udokumentować formalny akt wystąpienia wnioskodawcy z Kościoła katolickiego. Jak wspomniano, czynności podejmowane w procedurze formalnego wystąpienia z Kościoła katolickiego, w tym adnotacja w akcie chrztu, są w całości uregulowane w aktach prawnych Kościoła katolickiego, a zatem wydanie przez Generalnego Inspektora decyzji z [...] stycznia 2014 r. zobowiązującej proboszcza do umieszczenia w akcie chrztu adnotacji o wystąpieniu wnioskodawcy z Kościoła katolickiego musi być ocenione jako ingerencja w autonomię Kościoła katolickiego.

Ustrojodawca starannie uregulował stosunki między państwem a kościołami i związkami wyznaniowymi. W zakresie normatywnym, istotnym dla rozstrzygnięcia kontrolowanej sprawy, stosunki między państwem a kościołami i innymi związkami wyznaniowymi są kształtowane na zasadach poszanowania ich autonomii oraz wzajemnej niezależności każdego w swoim zakresie, jak również współdziałania dla dobra człowieka i dobra wspólnego (art. 25 ust. 3 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. - Dz. U. nr 78, poz. 483; sprost. z 2001 r. nr 28, poz. 319; zm. z 2006 r. nr 200, poz. 1471; z 2009 r. nr 114, poz. 946, dalej Konstytucja RP). Stosunki między Rzeczpospolitą Polską a Kościołem Katolickim określają umowa międzynarodowa zawarta ze Stolicą Apostolską i ustawy (art. 25 ust. 4 Konstytucji RP).

Wnioskujący swoje błędne przekonanie, że wystąpił z Kościoła katolickiego, opiera na samym fakcie złożenia stosownego oświadczenia, co do którego wiadomo, że nie spełnia przesłanki co do formy określonej w kościelnych dokumentach i że przesłał je listem do proboszcza, że nie dołączył do oświadczenia aktu chrztu z adnotacją o wystąpieniu formalnym aktem z Kościoła katolickiego i że oświadczenie to nie zostało przyjęte zgodnie z obowiązującą procedurą określoną w ramach autonomii właściwymi aktami prawa kościelnego.

Skoro **GIODO** nie przedłożono aktu chrztu wnioskodawcy z właściwą adnotacją, Generalny Inspektor nie mógł skorzystać z kompetencji przewidzianych w art. 12 pkt 2 uodo, bowiem w toku postępowania kontrolnego nie wykazano, że wnioskodawca nie należy do Kościoła katolickiego (A. Wróbel – op. cit., s. 185-186). Wobec powyższego, **GIODO** winien był umorzyć postępowania w sprawie o nakazanie przywrócenia stanu zgodnego z prawem przez uaktualnienie danych osobowych (art. 22 uodo w zw. z art. 105 § 1 kpa).

Zarzut naruszenia art. 145 § 1 pkt 1 lit. c ppsa w zw. z art. 107 § 3 kpa okazał się częściowo usprawiedliwiony lecz błędna ocena Sądu I instancji co do braków uzasadnienia zaskarżonej decyzji nie mogło mieć istotnego wpływu na wynik sprawy.

Naczelny Sąd Administracyjny nie znalazł podstaw do dopuszczenia do udziału w sprawie Polskiego Stowarzyszenia Racjonalistów w Warszawie, albowiem sprawa niniejsza nie dotyczy zakresu statutowej działalności tego Stowarzyszenia (art. 33 § 2 ppsa). Analiza statutu Stowarzyszenia wskazuje, że jego cele (§ 9) i sposób realizacji tych celów (§ 10), wiążą się z działalnością adresowaną do szerokich grup odbiorców, nie zaś z działalnością w indywidualnych sprawach sądowych.

Mimo częściowo błędnego uzasadnienia, zaskarżony wyrok odpowiada prawu, co skutkowało oddaleniem skargi kasacyjnej (art. 184 in fine ppsa)